

Roma a Sant Salvi de Cladells. Aplecs i confraries (1603-1715)

MONTSERRAT MOLI FRIGOLA
Doctora en Història

Quaderns de la Selva, 20

•

Any 2008

p. 73 a 92

• CENTRE D'ESTUDIS SELVATANS •

«Dita casa y capella de Sant Salvi no té rendas algunas [...] sols uns horts y un tubet empenat en 200 lliuras y alguns censals [...] la propietat dels [quals] arriba a [...] 200 lliures [...]. Lo demès [...] prové tot de caritat y aplegas [...] per assistència de la iglesia y casa tenen conduhit un sacerdot ab llicència del señor Bisbe, el qual se li assenyala [...] estipendi, lo qual cuyda de la casa y de hospedar los pelegrins y devots que acuden y aporta compte de tot lo que entre y tot assò se gasta en conservació y obras de dita casa y isglésia.»

Miquel Pontic. *Visita Pastoral a Sant Salvi de Cladells*
(19 de setembre de 1689)

Pròleg

Vull explicar un trosset d'història de la Selva, on els jurats de Santa Coloma i rodalies són els responsables del manteniment de la independència de l'ermita de Sant Salvi de Cladells, que contracta un capellà per tenir cura de la casa i l'hostatgeria, atraure pelegrins dels tres bisbats propers i del més llunyà d'Elna. A la capella s'hi celebren noces, batejos, exèquies, primeres misses, i és manté viva la devoció del Santíssim fins i tot durant la Revolta catalana, en què la capella, a part de refugi, exerceix com a Parròquia de Sant Miquel de Cladells.

L'ermita¹

L'ermita de Sant Salvi de Cladells ja apareix descrita penjada sobre un turonet del Montseny a finals del segle XIII, però és al segle XVI quan comença a gaudir d'un notable prestigi gràcies a la munió de persones que hi van a peu, als aplegadors que recullen almoines als bisbats esmentats i als miracles atribuïts al bisbe màrtir.² Tot això indueix el bisbe benedictí Benedetto di Tocco a voler-ne fer un petit Montserrat.

Prova del valor simbòlic que ha adquirit és que el papa Gregori XIV ha de permetre al capellà Antic Morell permutar amb Joan Prats (1591) el benefici de Sant Salvi amb la rectoria d'Arbúcies, fet que provoca l'ira del bisbe Jaume Cas-

* A un músic excels que per ara no serà bisbe, a un franciscà d'esperit i de cor i a un aimant de «bel·licosos totals».

1. Narcís CAMÓS. *Jardín de Maria plantado en el Principado de Catalunya*. Girona: 1772, p. 102; Antonio PONZ. *Viage de España*, 14. Madrid: 1788, p. 96; Francisco de ZAMORA. *Diario de los viages hechos en Cataluña*, ed. de R. Boixareu. Barcelona: 1973, p. 295, 298, 300-305; Joaquín VILLANUEVA. *Viage literario a las iglesias de España*. 14. Madrid: 1850, p. 110-116; Cayetano BARRAQUER. *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, 0 1. Barcelona: 1906, p. 522; *Ibidem*. *Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX*, 1. Barcelona: 1915, p. 194-196; Josep Maria MAS SOLENCH. «El monestir de Sant Salvi de Cladells i l'Hospital de Nostra Senyora de Bellver». *Quaderns de la Selva*, 1 (1983): 149-160; Miquel JUHERA CALS. *Petjades franciscanes a les comarques gironines*. Girona: 1994; Josep Maria MARQUÉS PLANAGUMÀ. *Ermites i santuaris de la diòcesi de Girona*. Girona: 2000, p. 135; Montserrat MOLI FRIGOLA. «Dones fortes a la Selva i Osona durant la Revolta Catalana de 1640». *Quaderns de la Selva*, 19 (2007): 61-85.
2. Sant del qual tan sols es coneix la capella que compartia amb sant Blai construïda a Tordera el 1449.

sador,³ que atorga permís al capellà Domènec Domènec el 1594 per tenir sepultura a l'altar major, la qual ha de canviar de lloc quan s'ampliï la capella.⁴

Els aplecs organitzats

Els bisbes Francisco Arévalo de Zuazo i Onofre de Reart, en la línia de Tocco, el 1603, 1605 i 1620⁵ atorguen llicència per anar-hi a peu des de diferents punts de la Selva «ab professó solemne a [...] Sant Salvi [...] lo mateix dia anar y tornar-se'n y que no puguem fer vella en dita capella». Bons coneixedors de la diòcesi, no sols donen permís a Sant Miquel de Cladells, Arbúcies i Santa Coloma de Farners, sinó també als pobles de les parròquies de l'Esparra, Riudellots de la Selva, Sant Feliu de Vilobí d'Onyar, Sant Dalmai, Salitja, Brunyola, Massanet de la Selva, Riudarenes, Sils, Vidreres, Sant Feliu de Buixalleu, Sant Martí Sapresa i les Serres d'Amer.

I a la crida els pobles hi responen fins al punt que la capella es fa petita. Així, malgrat les batudes de Perot Rocaguinarda a l'hostal de Rupit, el bisbe Onofre de Reard permet ampliar-la el 1612,⁶ i al prevere de Vidreres Pau Moner el 1613 li permet «erigir un altar fora dita capella, al costat de la obra nova [per] celebrar [...] missa nova [pel] concurs de molta gent que ohir dita missa que no puga caber dins dita capella».

I, com si d'un meteoròleg es tractés, desitja que «no ploga ni fassa vent, sinó quiet i bon dia» perquè l'escenografia sigui perfecte.⁷ El bisbe visita les obres, però no és fins l'any 1618 que l'ardiaca de la Selva, Francesc de Meià, dóna permís per a beneir la nova capella i celebrar-hi misses i oficis.⁸

L'ambaixador d'Espanya a Roma, el marquès d'Aitona, regala per devoció un reliquiari «*argenteum deauratum cum sua cruce in superiores partes et duobus angelis collateralibus in qua invenitur Sancti Salvi et quia parte anteriori posit*»⁹ per custodiar la relíquia de Sant Salvi, mentre que el bisbe Francesc Senjust permet la venda de ciris «per pagar [...] obras y fer algun ornament necessari» per a l'any de Sant Jaume de Compostel·la.¹⁰

Santa Coloma contraataca llogant un clergue de Vilamanya per ensenyar lletra als minyons (1628), però no a les nenes, que el XVIII encara «*se dedican a traer fajos de leña y hojarasca para hacer la cama a los cerdos*», fet que indigna l'il·lustrat Francisco de Zamora.¹¹

3. Arxiu Diocesà de Girona (ADG), Notulae (N), (1590-91) 85, 194.

4. ADG, Lletres (LI) (1612-13) 317, 88v-89r.

5. ADG, LI (1602-03), 150v, LI (1605-06) 181r, LI (1619-20, U 225, 39v.

6. *Ibidem*, nota 5 i ADG, Manual de 1611 (M), 166.

7. ADG, LI (1613-14) 318 83v-84r.

8. ADG, LI, (1617-18) 322, 185v-186r.

9. ADG, Visita Pastoral (VP) 1689, 108, 1014.

10. ADG, LI (1624-25) 230, 155.

11. Francisco de ZAMORA. *Diario de los viajes hechos en Cataluña de Francisco de Zamora*. Barcelona: Curial, 1973, p. 302.

Quan la capella és confiada a Llätzer Presas, el bisbe García Gil Manrique hi fa la primera visita pastoral, de la qual ha quedat constància, el dia de Reis de 1629,¹² en què s'assabenta que ha celebrat «des de Pasqua de Resurrecció [...] diumenges y festes, dos missas, 40 festes, Sant Salvi y la octava, y Santa Tecla», pels orígens tarragonins del capellà. Presas promet inventariar la sagristia, posar al dia els comptes, tenir en una caixa els diners d'almoines «d'acaptivar y aplegas», excepte els que corresponen a Sant Salvador de Breda. Quan el bisbe hi torna en 1632¹³ qui l'acull és Llätzer Bordas, de Salt, que li mostra les noves capelles; l'administració, però, continua essent un desastre. El capellà es defensa dient que «moltes persones no volian fos escrit [enlloc les ofrenes] y axí sols asenta caritat» i que farà els llibres dels «acaptiris y aplegas» quan tingui temps.

La revolta catalana

Malgrat les bandositats de la Selva, el bisbe benedictí Gregorio Parcero refa les passes de Tocco i, durant la primera visita (1634), troba acabades les capelles de Santa Coloma i del Corpus Cristi.¹⁴ El fet denota que Sant Salvi està al cas de la confraria creada pel papa Pau V a Roma l'any 1606 a Santa Maria sopra Minerva, posteriorment traslladada a Sant Marcello al Corso, instituïda per promoure la devoció al Santíssim Sacrament. La capella apareix governada pels pabordes Salvi Estrada, Salvi Cubrés i Dalmau Martí, que tracten d'agregar-se a la confraria romana, anticipant Santa Coloma.

Parcero, per tal de dignificar les cerimònies, mana fer una casulla blanca, notificar amb tocs de campanes i cartells els horaris de les misses i posar al dia llibres i inventaris. A la segona visita de 1637¹⁵ ja n'ha pres el pols i amb la intenció de millorar-ne l'estètica demana al rector que «ab la brevedad possible fassa acollà [...] lo portal [per] lo poch que falta».

I donada la importància de l'escenografia en la religiositat barroca, mana «fer per servey [...] una capa de domàs vermell per a que [...] quan ixa rebrer las professós arriban de devotió [...] se lo posse y los rebe ab la *decentia* que deu [...] ab abito devant d'ells rese los officis diürnals».

Tensa la corda al màxim quan ordena als obrers Pau Sala, de Vallors, Joan Finestres i Joan Oliveras Carrió, de Santa Coloma, lliurar-li al cap de dotze hores els «dos llibres de entradas y gastos». Els obrers fan l'orni dient que Finestres «era fora y que senza ell no podrian dar los llibres per no tenir la clau». Parcero els excomunica en no poder saber «si la administració [...] anava de la manera deguda». Els perdona, però, ja que són ells qui l'acullen el 1639¹⁶ a l'Altar Major, curull de presentalles, mentre que el del Corpus apareix ben ornat i en el de Santa Coloma,

12. ADG, VP, 1629, 91, 36.

13. ADG, VP, 1632, 93, 149r-150r.

14. ADG, VP, 1634, 94, 65r.

15. ADG, VP, 1637, 95, 176r-178v.

16. ADG, VP, 1639, 97, 241 i LI (1637-38) 243, 146r-147r.

la santa ha cedit el lloc a un col·lectiu format per la Concepció, Sant Llätzer, Sant Isidre, Sant Josep i gran nombre d'exvots. El capellà vol fer la pols al pagès Rafael Puig, que ha fet obrar a la masia propera una capella de la Concepció, en un clar desafiament a Santa Coloma, que projecta una capella dels «*Dolore*» de la Verge, més «políticament correcta» de cara a la nova religiositat.

Després de la crema de l'església de Riudarenes, Parcero delega en el vicari Joan Massanes la visita, el qual, a la vegada, es fa substituir per Salvi Serra, de Santa Coloma (1641). Donada la perillositat de la contrada,¹⁷ en 1642 s'ha de reconciliar l'església de Sant Miquel de Cladells després d'una baralla entre veïns a cops de padrinyalers, fet que demostra que la revolta és una guerra civil.¹⁸ Bordas pensa que serà molt difícil subsistir sense pelegrins i permuta el benefici de la Trinitat de Castelló d'Empúries amb el personat de 100 lliures de Jacint Pi de Sant Pere de Sora.¹⁹ Ataüllà bé, ja que Jaume Oliveras, rector de Sant Miquel, s'ha de refugiar a Santa Coloma, on és domer, quan els feligresos li cremen la casa i li neguen els diners del bací (1650). No té dificultats ja que disposa d'un personat de 1.200 lliures, que cedeix temporalment a Jaume Dalmau Fares per fer de rector en funcions, el qual usa part dels diners i la venda de ciris per al retauló de Sant Miquel i de la nova sagristia.²⁰

La crema fa que els llibres parroquials comencin el 1651, any en què Bordas i Oliveras enterren al vas de la casa de Sant Salvi del mestre de cases francès Guillem Rallach, al qual «no se li fa culte, sols una absoluta».²¹ Bordas com a «rector de Sant Miquel», bateja Maria, la filla dels Fontgloriós (1651) i enterra al vas de Sant Salvi Miquel, un albat dels indigents Nató, per al qual oficia una missa d'àngels. I malgrat s'hagi firmat al Mas Barril de Palau-sacosta la rendició de Girona, a la Selva es continua lluitant, motiu pel qual Oliveras, tot i la distància, va i ve de Santa Coloma per enterrar soldats francesos i castellans morts a prop de la font i el puig del Castellar.

Bordas, desbordat, escriu: «No hi ha curats ni a Santa Coloma ni [...] a Sant Pere Cercada». Per aquest motiu Oliveras ha d'oficiar a Sant Salvi el funeral de Joan Solà, fadrí del Mas Solà. Es fa substituir per Esteve Pla, vicari de Sant Hilari Sacalm, fins l'any 1657, en què Josep Bassols pren «cura de la iglésia y parròquia de Sant Miquel per estar lo rector malalt a Santa Coloma». Bassols viu també a Sant Salvi, que és respectat pels francesos (potser perquè pertanyia als Perapertusa de Clariana de Conflent).²²

17. ADG, VP, 1641, 99, 9.

18. ADG, LI (1642-43) 90v.

19. ADG, M de 1642, 171r-v.

20. ADG, LI (1650-51), 106r i M. de 1651, 58r, 79v.

21. ADG, Arxiu de Sant Miquel de Cladells, Baptismes, Matrimonis i Òbits (1651-1765). D'aquí endavant totes les referències provenen d'aquest volum, en part il·legible però valuósissim.

22. Senyors del castell de Bellpuig, Tortellà, Santa Coloma, l'Esparra, Castanyet, Sant Miquel de Cladells i Sauleda, propietaris de les notaries de Rupit i Sant Martí Sacalm, els delmes de Montfullà, Begur i Esclanyà i dels beneficis de Sant Jaume de Vilademany d'Aiguaviva, Santa Magdalena de Santa Coloma i de l'Arxiprestat de Santa Maria de Vilabertran.

En ple conflicte s'oficia un funeral per Àngela Roquet Cutrina (1657) i misses d'àngels per a Teresa Boix, de Santa Maria de Vallors, i Joan Francesc, fill dels masovers del Mas Gausac de Sant Miquel, ja que els nadons pateixen la duresa de la guerra. Oliveras, que és com el Guadiana, reapareix batejant Maria Anna, la filla del negociant Pere Torner, «ara majordom de St. Salvi», un fet que indica que a la capella s'hi aplega tothom qui pot.

Joan Roca i la «pau» dels Pirineus

L'any 1658 és crucial per a la capella, on un fred 30 de novembre arriba el bisbe Bernat de Cardona i de Razet,²³ que retroba una capella i una hostatgeria dignes gràcies a Rallach, ben administrada per Anton Massanes i Anton Oliveras, batlles de Santa Coloma, Joan Payet Finestres, de Bellver, i Onofre Crous Banyís, de Sauleda. I una església adornada amb pal·lis «de setí fogajat groch» a l'Altar Major i «de tela viada» a la Concepció i al Corpus. Feliç, descobreix una sagristia notable amb una vera creu, el relicari esmentat, 2 calzes i una pau d'argent, cinc casulles de «domàs carmesí-rosa seca, taffetà verd mostrejat, xamellot blau i negre i seda verda i blanca». No hi ha traces, però, de la casulla i la capa pluvial demanades per Parceró, considerades un luxe asiàtic. Hi ha, en canvi, 4 albes, 2 amits, 2 cingols, 10 purificadors, 17 corporals, 3 bosses de corporals i 4 cobrecalzes de «taffetà de colors diversos» per la importància concedida a la exposició del Santíssim i al monument del Dijous Sant, a més de dos missals i un ordinari. La capella desperta novament la cobdícia de Santa Coloma i Sant Pere Cercada, que fan de tot per incorporar-se-la.

El responsable és el prevere Joan Roca, fill de Garau i Tula Roca (procedents d'Arras, feien de pagesos al Voló). Roca, en fugir de les guerres de religió, s'apropa al franciscà amic Miquel Pontic, que influenciarà la seva vida i mort i del qual Roca esdevé guia en el projecte de ciutat franciscana, ja que estima el desert de Sant Salvi, que recorre incansable amb el burro pèl-roig, a més de passejar i meditar el *Jardín de Maria*, el seu llibre de capçalera.²⁴ Podria haver estat el protagonista de G. Bernanos. Roca és un prevere de pagès que viu amb el mínim però arriba arreu. L'inventari dels seus béns ens permet saber que collia llenegues i li agradava anar de cacera amb els gossos. Tenia eines per fer «remiendos», cultivar l'hort, l'olivet, la vinya, collir blat i tenir porcs per a passar l'any i donar de menjar als pelegrins.

Dotat d'un sentit comú notable, racionalitza l'explotació, porta els comptes acuradament i llegeix a la llum de «dos bons llums» llibres de la biblioteca personal, ja que ha perdut les ulleres. És polític, té una «rasadora» per a afaitar-se i un cap ben moblat que li permet usar el que recull per a la millora de la capella i comprar

23. ADG, VP, 1658, 100, 257v.

24. Arxiu Històric de Girona, Arxiu de Protocols de Girona (AHG, APG), Joan Silvestre, Inventaris de Joan Roca 22 i 23, Sig. 1119, sense foliar.

nous ornaments perquè la sagristia sigui millor que la de la Parròquia.²⁵ En arribar, firma un contracte civil²⁶ en virtut del qual adquireix diversos compromisos:

- 1.- Col·laborar amb els domers de Santa Coloma en les quatre festes anuals, Corpus i els tercers diumenges «si no serà incomoditat dels devots de dita capella».
- 2.- Donar diners per a «obras necessàries o voluntàries» i per a la festa de Santa Coloma.
- 3.- Acordar amb els domers els horaris de les misses, posar avisos i tocar a temps i quan hi hagi «mala cara del temps».
- 4.- Dir el rosari i la passió, des de la creu de maig a la de setembre.
- 5.- Posar en una caixa les almoines i *acapteris* per a «obras de millora, llevat dels censos, caritat, misses, offertes y redits que són per a ell», mentre que «les presentalles de or, plata, corall y cristall [són] per la capella».
- 6.- Usar part de la cera per a les festes de precepte.
- 7.- Treballar quatre dies a l'any de paleta «a hont més convenient serà».
- 8.- «Amenar o fer amenar les peces de terra, l'hort, la vinya [...] y collir y utilitar-se dels fruïts».
- 9.- Inventariar anualment els béns de la capella i de la sagristia.

Arriba a Sant Salvi a redós de l'enllaç del mariscal de camp Jean François de Bournenville, marquès de Risbourg²⁷ amb Maria de Perapertusa, l'hereva de Rafaela de Vilademany, Cruïlles Oms i Agullana, baronessa de Rupit i senyora de Santa Coloma de Farners, Taradell, Viladrau, Vilademany, Farella, Sant Martí Sacalm, el castell de Seva i el Brull, i a redós del degà del Capítol de la Catedral, Francesc d'Erill. I si bé la família que el fa venir es mostra contrària a Felip IV, veu confiscats els béns per Lluís XIV, motiu pel qual s'instal·la a la Selva, on esdevé veïna dels Sarriera, que pertanyen al bàndol contrari.²⁸

Roca, amb l'ase pèl-roig, viatja amb una espasa rovellada que ha trobat en uns esbarzers del voltant de la capella, escenari de morts i baralles. Davant de la incertesa, acull amics i connacionals per a sentir-se segur. Confirmen la cruesa de la guerra els funerals oficiats pel pagés Pi, de Sant Salvi, i el de Jaume Bellver Clapés, «mort de una escopetada» al Mas Solà de Santa Margarida de Vallors, per al qual improvisa una absolta, uns salms i una missa baixa. Amb joia escriu que durant 1659 «no morí ningú [...] per gràcia de Déu». Roca s'envolta d'un equip que

25. Malgrat que a la seva mort manquen dos canelobres i unes tovalles, els obrers de Sant Martí Vell consideren que ho ha compensat amb escriure amb les obres fetes a la capella i la sagristia.

26. Hem reconstruït aquest contracte a través dels mandats dels bisbes, els documents notariais i la visita pastoral de Miquel Pontic de 1689 (ADG, VP, 1689, 108, 1014-1016), seguint la pauta del contracte firmat a Sant Martí Vell.

27. Fill petit del noble flamenc Alexandre de Bournenville, descendent dels comtes de Guines i d'Anna Maria Melun, marquesa de Risbourg, que viu a l'ombra del seu germà Alexandre de Bournenville, virrei de Catalunya (1684-88), responsable d'aturar el setge dels francesos a la ciutat de Girona el 1684, la qual li ho reconegué posant el seu nom al baluard de Sant Francesc.

28. Maria de Perapertusa i la seva família apareix protegida per l'abat de Sant Joan de les Abadesses, Carles de Perapertusa de Vilademany (? -1696), propietari dels beneficis Sant Narcís, de la Col·legiata de Sant Feliu, de Sant Miquel de la Bisbal, Santa Maria del Hospital de Santa Coloma i Sant Jaume de Vilademany d'Aiguaviva, i de béns a Girona i S'Agaró.

s'estableix a la zona. Entre ells el rector Oliveras casa Jeroni Ribas, «aplegador de la capella del Voló» amb Maria Anna Serra de Pontós (1662), i Miquel Formiga, àlies «Clemente, criat de la capella», amb Caterina Planes, de les Serres d'Amer. Es fa una festassa quan es casa la germana del capellà, Anna Roca amb Francesc Barxons, «fadrí venturer d'Aulost²⁹ habitant en Sant Salvi com a criat» (1664), tots els quals reben la benedicció a la capella de Sant Llorenç de Sant Miquel de Cladells, on fan «feinetes».³⁰

La capella reprèn el seu ritme normal a partir de 1663, quan, per la devoció que sent com a bon osonenc, la visita el bisbe Josep Fageda,³¹ que nota la pulcritud, el gran nombre de presentalles i exvots, i sobretot prega pels morts de la darrera guerra «*super tumultum sacerdotem ubi sepultores generales*». El mateix any, Oliveras bateja Salvi, fill «del criat de la capella [...] i Caterina, sa muller, també criada» i dos anys més tard, Àngela, la filla dels Solà, propietaris a Sant Salvi. El mateix any oficia una missa d'àngels per a Francesc Castellar i un funeral per al pagès Jeroni Riera, en què deplora que hagi mort «lo segon dia de Quaresma y no tenir peix ni altre cosa per dar a dinar als capellans y altre gent que havien de assistir a l'enterro».

La visita de Fageda de 1664 porta tranquil·litat en ordenar que la festa de Sant Dalmau Moner sigui de precepte i celebrada arreu. Potser pel mateix motiu el bisbe Francesc Dou no va a la capella en 1671³² i, per estalviar-se la caminada, convoca Roca a Santa Coloma per recomanar-li de mantenir els beneficis de la capella del Corpus i la reserva del Santíssim.

El bisbe Dou es mostra feliç que la Verge de la Concepció s'hagi alliberat de la comitiva que l'acompanyava i que el capellà hagi nomenat un veí de Sant Miquel de Cladells a més dels tres de Santa Coloma, un fet innovador, ja que Roca vol algú a prop i no pas a dues hores. Així mateix veu bé que supervisin la feina el vescomte de Joc, ja esmentat, i el bisbe de Girona, i com a bon pagès de Sant Esteve d'en Bas, celebra que Roca tingui les terres tan ben treballades.

La Confraria de Sant Salvi de Cladells

L'any 1673 és un altre any clau per a la capella, en el curs del qual Roca arrodoneix la feina començada setanta anys abans pels bisbes Arévalo de Zuazo i Reart: amb el vicari general Pere Barril, canalitzen la devoció popular i creen una confraria el 15 de maig de 1673³³ que doni resposta a la inquietud dels fidels per

29. Oló, prop de Vic.

30. ADG, LI (1663-64) 149.

31. ADG, VP, 1663, 102, 116.

32. ADG, VP, 1671, 104, 106..

33. ADG, N (1672-74) 134, 156r-158v.

arribar més fàcilment al cel. Pere Barril,³⁴ fill dels propietaris del Mas Barril de Palau-sacosta, amplia estudis de dret a Barcelona, es converteix en vicari general el 1665 i s'estima Sant Salvi, per haver-hi peregrinat de petitó i com a beneficiat de Salitja, Santa Coloma de Farners i Santa Maria de Serreda de Vilobí d'Onyar. Pel mateix motiu nomena el nebot Francesc Roig Barril, domer de Santa Coloma, perquè a la seva mort vetlli per la capella. Roca rep el suport incondicional de Jean François de Bournenville «per lo gran concurs de devots que per discurs del any acuden en ella»; de Jaume Calça, rector de Salitja, desitjós d'expandir la confraria per la Selva i arreu, i dels batlles de Santa Coloma Salvador Vidal i el noble Cristòfol de Farners,³⁵ lligat a Sant Salvi des 1320 (en què Arnau de Riera, redimit de l'avantpassat Guillem de Farners, s'ofereix com a donat de la capella).³⁶ El capellà del santuari, en el contracte, es mostra respectuós amb l'associació creada anteriorment, motiu pel qual proposa que «el blat, vi, oli, offerres i presentalles continuïn sent» per a ells, manant no «miscuirse» en el que facin, un lema que regeix la seva vida. De bon gestor i per la correcta administració de la Confraria, que vol agregar a la Minerva romana, crea un organigrama en el qual els administradors seran un cavaller i un eclesiàstic, que seran substituïts cada dos anys, els quals, si descuiden la feina, seran perseguits per la Justícia.

Mana fer dos llibres, un per a homes i un altre per a dones, els quals en ingressar pagaran dos sous i una quota anual d'un sou, pe al bon funcionament de la Confraria. El capellà serà l'encarregat d'inventariar els béns i portar els llibres, hi anotarà les almoines i en donarà compte dues vegades l'any: la segona festa de Cinquagesma i per Sant Salvi, el 26 de juny, durant l'aplec. Els diners es dipositaran en una caixa i serviran tant sols per a la millora de la capella.

La Confraria és escripturada davant del notari apostòlic Francesc Moretó i aprovada per Pere Barril en nom del bisbe Alfons de Balmaseda el 1674.

L'agregació a la Confraria de Santa Maria sopra Minerva

El vicari Barril, amb l'eficiència que el caracteritza, obté el 16 d'octubre de 1674³⁷ del papa Climent X i del cardenal protector Paoluccio Altieri l'agregació a la confraria romana amb igualtat de condicions, de manera que els fidels que,

34. Arxiu de la Catedral de Girona (ACG), Pontic, Sulpici, Episcopologium, manuscrit, 173, ADG, M. de 1654, M. de 1678, 78, M. de 1679, 19, M. de 1680, 126v, 230, M. de 1681, 121, M. de 1682, 40, 132v, M. de 1683, 40v, 94r, M. de 1686, 128, M. de 1687, 207v, M. de 1688, 63, 155, M. de 1690, 30, M. de 1692, 247v. Cfr. Arcado PLA MASMIQUEL; Montserrat MOLI FRIGOLA. *El Casal Barril i la història*. Girona: 1992; Montserrat MOLI FRIGOLA. «El Casal Barril i la geografia de Palau Sacosta als segles XV-XVI». *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, 36 (1993): 119-137; *Ibidem*, «Pietas Romana». Dins: *Le Processioni. Roma Sancta. La città delle basiliche*. Roma: 1985, p. 130-189.

35. Els Farners formen part de la petita noblesa. Viuen al castell de Cartellà, on tenen oratori des de 1664 per a poder oir missa i una capella dedicada a l'Anunciació a la masia de la Bisbal. Propietaris d'un terç del delme de Navata i dels beneficis de l'Esperit Sant de Santa Coloma, Santa Maria del castell de Farners i del Santíssim de Camprodon. El 1693 venen un terreny a Girona a les clarisses per construir-hi l'església i el nou convent, perquè de la comunitat en forma part Narcisa de Farners de Marimon, mentre que la germana Elionor, si bé inicia la carrera a Cadins, acaba essent abadessa de Sant Daniel.

36. ADG, N (1307) 2, 49.

37. ADG, LI (1672-74) 264, 251r-252v.

confessats i combregats, vagin a la processó de l'octava del Corpus i resin per la fi de les heretgies, l'exaltació de l'Església i, en la línia de Castiglione i Gracián, per la *pau i la concòrdia del Prínceps cristians*, obtindran set anys d'indulgència. La capitulació contempla que els impedits que facin el nom de Jesús obtinguin el mateix resultat.

I set anys d'indulgència rebran així mateix els confreres presents a les processons del Corpus, dels tercers diumenges i del Dijous Sant i tant sols 200 dies els que no siguin confreres. Mentre que el premi per acompanyar, amb llum o sense, el viàtic serà de cinc anys. Els impedits poden suplir la seva presència resant un parenostre i una avemaria igual que «les dones que per justa causa no podran acompanyar la processó», si bé només obtindran 100 dies d'indulgència.³⁸ La capitulació preveu 100 dies d'indulgència als qui visitin en Dijous Sant el monument, si bé a Sant Salvi no es preveuen pagaments extraordinaris, com a Girona, per als sostenidors de la cortina d'entrada a les esglésies quan les autoritats visiten el monument. A prova de la importància de la Confraria, el 1682 el trinitari calçat fra Jaume Martines d'Engordas, «mort en la iglésia davant lo altar [...] quan anava a predicar a lo hospital y [malgrat] lo aplegador digué no tenia diners, [li cantaren] dos officis tots los sacerdots» de la comarca per la devoció mostrada.

El 17 d'octubre de 1674, Pere Barril,³⁹ per afavorir la subsistència de la Confraria permet posar bací a totes les esglésies «per la gran devotió [de] los pobles de la Selva [...] i acaptar mentre se celebrin los officis». I anomenar aplegadors per obtenir fons suficients per a tornar a engrandir la casa i l'hostatgeria, que han tornat a quedar petites. Però, a part d'associar-se amb Roma i d'eixamplar l'univers de la capella, Roca enterra el pagés Joan Boix (1673) amb pena per no poder oficiar missa, ja que havia mort el dia de l'Anunciació. Per això li celebra un altre dia novenal i capdany.

Sant Salvi esdevé un lloc d'acollida, on Joan Vidal, rector de Santa Margarida de Vallors, el mateix any, casa Miquel Villaret, pagés d'Argimon, amb Margarida Torner Busquets, de Sant Miquel de Cladells. El prevere Anton Gascó, «habitant en Sant Salvi», bateja a la capella Mariana la filla dels Jover Planella (1674), i Joan Serrats «habitant en Sant Salvi, per ser ausent el rector de Sant Miquel», celebra el 1678 per a Salvi Riera una missa baixa, 20 officis de sis rals, 20 de cinc i «lo dinar», que congrega el bo i millor de la contrada.

La partença de Joan Roca

Quan Sant Salvi camina sol, Roca, coneixent les intencions de Pontic, es deixa «fixar» pel santuari de la Mare de Déu dels Àngels. És considerat un gestor modèlic d'ermites i santuaris, malgrat l'oposició del rector de Sant Martí Vell,

38. Em pregunto quina podia ser la «justa causa» per la qual les dones no sols no podien anar a escola sinó que havien de penar el doble dels homes per anar al cel, però la història així és.

39. *Ibidem*, nota 36, 252v-253v.

antic domer de Santa Coloma, Paulí Pons, que l'encausa injustament contra el parer dels jurats i els obrers, els quals obliguen Pons a firmar una concòrdia i a pagar les costes del procés.⁴⁰

Joan Roca mor als Àngels, si bé en testar davant Joan Silvestre el 1688⁴¹ escull reposar a Sant Francesc, monestir al qual llega el poc que té i el que li deuen. Devia ésser impactant la baixada dels Àngels, vestit de franciscà, a la llum de les torxes, per recordar al bon Pontic que cal convertir el *desert de Sant Salvi* en una ciutat franciscana al mig «selvàtic» de noguers, faigs, castanyers, roures i avellaners, construir un pont al Pasteral i ampliar el camí de Lloret de Mar, per afavorir l'arribada de peregrins i millorar el comerç.

Roca se'n va de Sant Salvi per afrontar el repte d'agermanar les dues capelles per mitjà de la devoció dels que hi pelegrinen. I actiu com és, el 21 d'agost de 1679⁴² ja obté llicència per a fer obres al santuari dels Àngels, una passió que comparteix amb Pontic i Narcís Cassart, els «grans constructors» de la Girona de finals del segle XVII. Recorda Sant Salvi, ja que en el testament mana cobrar les 41 lliures que encara li deu Pere Juffré Solà, de Santa Coloma; les 30 de Joan Moner, de Vidreres, i les set quarteres de blat de Joan Belvehí, d'Anglès, per a poder-les destinar a embellir Sant Francesc i els Àngels, més malmeses que la capella selvatana.⁴³

Sant Salvi es posa tant de moda que són innombrables els promesos que l'escullen per casar-s'hi. És el cas de Joan Baburés, «habitant en dit santuari [el qual, amb l'ajuda] del fadrí de dita Casa, Salvi Vernetas», celebra el doble enllaç entre els germans Maria i Joan Vilar de Sant Miquel de Cladells amb Gabriel i Cecília Delmuny, paraires de Malla (1680) amb llicència del «lloctinent reial i capellà de St. Miquel Joan Boix». Casa també a Pere Mola, pagés de Sant Feliu de Buixalleu, amb Anastàsia Vilar, de Sant Miquel de Cladells; mentre que és Joan Pany, el nou capellà, qui beneeix l'enllaç de Jaume Fradera amb Paula Riera, amdots de Sant Miquel, el 1687. Sant Salvi és també l'escenari del bateig de Miquel Rosés (1688) fill dels bracers del Mas Son de Glòria i de funerals com el del trinitari francès esmentat, el de Maria Solà (1687), a la qual la mort sorpèn «quan dinava a la cuina», i el d'Isidre Mataró, «de 19 o 20 anys trobat mort demunt la casa d'en Vilar [...] visurat per lo Batlle de Santa Coloma [...] tot macat de las bastonadas» (1685).

La capella comença a rebre fundacions, entre les quals la de missa diària del rector de Brunyola Salvi Ros el 1691,⁴⁴ que proporciona un actiu de 873 lliures per a la millora de la capella i la difusió de la devoció al beat colomenc Salvador d'Horta.

40. AHG, APG, Francesc Garriga, Manual de 1688, Sig 534, 353r-354v.

41. AHG, APG, Joan Silvestre, Testament de Joan Roca, Sig. 1115, 44v-47v.

42. ADG, LI (1679-80) 266, 123v-124r.

43. *Ibidem*, nota 40.

44. ADG, M. de 1691, 151r.

La Guerra de Successió

Eclesiàsticament la guerra fa que el canonge Miquel Català Vinyolas⁴⁵ confeixi la rectoria de Sant Miquel de Cladells a un austriacista com Joan Orador per protegir Sant Salvi. El bisbe borbònic Miquel Joan de Taverner de Rubí contraataca llevant la llicència per confessar a Salvador Estrany (1712) i a Joan Rossell (1713), claver i resident d'ànimes de Santa Coloma, que considera un refugi de l'arxiduc. I amb ganes de colpir l'autonomia de la ciutat franciscana volguda per Pontic, vol donar el cop de «gràcia» al cor de Sant Salvi dificultant, per mitjà del vicari Pere Pau Mallol, el 1715⁴⁶ als aplecs. Prohibeix als pobles de Riudarenes, Sils, Santa Coloma, l'Esparra i Maçanet de la Selva anar-hi en processó, ja que, segons el bisbe, que no visità mai Sant Salvi, «cerveixen poch per servey de Déu, ans bé [...] se segueixen grans inconvenients».⁴⁷

Sorprèn que la historiografia hagi qualificat Taverner de progressista i obert i que no hagi tingut la paciència de llegir-ne la documentació. El nostre bisbe autoritza només l'aplec de Montcorb. En la pràctica, s'oblida de prohibir els aplecs dels altres deu pobles: Sant Miquel de Cladells, Sant Feliu de Buxalleu, Sant Martí Sapresa, les Serres d'Amer, Vidreres, Riudellots de la Creu, Sant Feliu de Vilobí, Sant Dalmai, Salitja i Brunyola. Aquest fet indica fins a quin punt no s'adona de res i tot allò que es perd pel fet de no apreciar la bellesa de Sant Salvi, que Pontic havia començat a remodelar.

Epíleg

Malgrat l'«il·lustrat» Taverner, la capella continua acollint els aplecs i pastura amb intel·ligència fins l'arribada de l'il·lustrat bisbe Baltasar de Bastero Lledó, que continua l'obra d'Arévalo de Zuazo i Miquel Pontic, però aquesta ja és una altra història.

45. ADG, M. de 1710, 134v.

46. ADG, LI (1711-15) 273, 219r-v.

47. Em torno a preguntar quins devien ésser els «inconvenients». Potser incomplir les normes d'Arévalo de Zuazo «d'anar y tornar en el dia [y] no [...] fer vella en la Capella de Sant Salvi».

Sant Salvi de Cladells, en l'actualitat.
(Font: ACSE, fons Consell Comarcal de la Selva)

Sant Salvi de Cladells, pati interior i arcades.
(Font: ACSE, fons Consell Comarcal de la Selva)

Apèndix documental

Document n. 1. Llicència a les parròquies per a fer romeria a Sant Salvi de Cladells (Girona, 17 d'abril de 1603)

Jo, lo Il·lustríssim y Reverendíssim Señor don Francisco Arevalló de Çuaço, per la gràtia de Déu y de la Santa Sede Apostòlica Bisbe de Gerona y del Consell de Sa Magestat, a suplicació dels pabordes y administradors de la capella de Sant Salvi fundada en la parròchia de Sant Miquel de Cladells del present bisbat de Gerona, ab tenor de las presents consent y dóna llicència als rector, preveres y parochians de las yglésias parochials de Sant Miquel de Cladells, de Esparra, de Riudarenes, de Sant Feliu de Vilobí, de Sant Dalmay, de Salitja, de Brunyola, de Santa Coloma de Farners, de Massanet de la Selva, de Sils, de Vidreras, de Sant Feliu de Buxalleu, de Sant Martí Çapresa o las Serres de dit bisbat de Gerona, pugen [i] els sia lícit lo dit o ditas que tindran devotió anar de ditas yglésias parrochials ab professó solemne a la dita capella de Sant Salvi, servant la forma de la congregació synodal sobre acsó feta, ço és, que lo mateix dia agen de anar y tornar-se'n y que no puguin fer vella en dita capella de Sant Salvi. En fe de las quals cosas dit Señor Bisbe ha manat fer las partides, dades en Gerona a disaset de abril de MDCIII.

Arxiu Diocesà de Girona (ADG), Lletres (1602-1603), 150

Document n. 2. Llicència a la Parròquia d'Arbúcies per a fer romeria a Sant Salvi de Cladells (Arbúcies, 19 de juliol de 1605 i Girona, 22 de març de 1606)

Decreto Illustrissimi et Reverendissimi in Christo Patris et Domino Domini Francisci Aréval Çuaço, Dei et Apostolicae Sedis et Episcopo Gerundensis diocesis, que per non obstantibus constitutionibus synodalis, fuxere infrascriptus editis et promulgatis semet tantum dictum ei beneficis confraries cruce erecta precedente processo valiter accedere ad capellam Sanctaer Fidei, Santi Martialis et Santi Salvius videlicet unam crocem processionem tantum in quanti libet dictarum capellarum facere dum modo eadem die revestare ad distans parrochiales de Arbutias et non als iuris quorum eadem, etc. Daty Gerundae, die vigesima secunda aprilis anno annorum domini millesimo sexcentesimo sexto.

ADG, Lletres (1605-1606) U 311, 181r

Document n. 3. Llicència a la parròquia de Sant Esteve de Vilobí d'Onyar per a fer romeria a Sant Salvi de Cladells (Girona, 9 de maig de 1620)

Licentia rectori et alys presbiteris ecclesie parroquialis Sancti Stephani, loci seu de Vilobino, gerundensis diocesis, ac parochianis dicte ecclesie quod hoc anno eis, commodo et beneviso ex dicta eorum ecclesia cruce erecta precedente at cum solemnitate debitae processione realiter, possint accedere ad capellam Sancti Salvy, parrochie Sancti Michaelis de Cladells. Solvit 2 lliures.

ADG, Lletres (1619-1620) U 225, 39v.

Document n. 4. *Erectio Confraria Sancti Salvy in ejus capella intra termino Parrochia Sancti Michaelis de Cladells constructa* (Girona, 15 de maig de 1673 i 16 de maig de 1674)

^{/156r}Joan Roca, capellà de la capella del gloriós Sant Salvi, epifani i màrtir intra límits paròquia Sant Michael Cladells, *constructae nobis Cristophor de Farners et Salvador Vidal*, batlles del trienni de Santa Coloma, Jaume Calça, rector de Salitja, administrador i general governador, *in dicta capella instituere, erigere et fundare desiderantes agentes [...] hac de licentia et consensu Illustri Reverent Administrador Reverendo Pere Barril, vicarii general, in spiritualibus et temporalibus generalis et officialis, et Illustris Administratorios Reverendi Domino Jacobi Vilar, Sacrae Theologiae Doctor, Archidiacono Majori et Canonicis Sanctae Ecclesiae Gerundi, fundarunt in dicta capella et altari dicti Santi Salvii dictam Confraternitatem et vigore licentiae predictae, pro illius regimine manutentione et conservatione statuerunt et ordinarunt capitula et decreta infrascripta:*

Capitulació

Primerament, atenent y considerant que per lo bon regimen, manutenció y conservació de dita Confraria de Sant Salvi convé molt que y aja sempre personas que en aquella acsistescan, per ço estatuhim y ordenem que de esta hora en avant lo reverent capellà, deservint la capella y casa de dit gloriós Sant Salvi que vuy és y per temps serà, y lo egregi Señor Vescompte de Joch [Jean François de Bourneville, marquès de Risbourg], com ha señor y patró que és de dita casa y capella ò per ell lo honorable batlle de la vila de Santa Coloma de Farners, sian perpetuos altres dels administradors de dita Confraria des de altres.

Ítem, que ultra de dits dos administradors, de dos en dos anys, có és, lo die de la octava de la festa de dit gloriós Sant Salvi, los dos administradors, que acabaran altrement [...] anomenats [...] pabordes vells, degan anomenar [...] a dos de altres per a que en lo bienni subsegüent, junt ab dit reverent capellà y señor [...] vescompte, regescan y governen dita Confraria, o per ell lo dit batlle, ço és, després del present bienni, dit [...] señor Don Cristòfol de Farners o altre cavaller y lo [...] reverent Jaume Calça, rector de Salitja o altre rector o altra persona eclesiàstica.

^{/157v}Ítem, estatuhim y ordenam que sempre quan los dits administradors o pabordes que anomenats hauran acceptat lo càrrech y administració de dita Confraria vinguessen apartar-se y recusar lo exercici de aquella y així deixin assistir en los actes que offeriran [...], sinó és legítimament impedit, pugan ésser compellits per medi de Justícia de la cort eclesiàstica de la present ciutat de Girona.

Ítem, que *luego* que dita Confraria aja tingut son effecte y sia confirmada o aggregada à altre per autoritat apostòlica, se fassan dos llibres, un per assentar los confreres y altra las confraressas, y una caxa que puga tancar-se ab quatre claus y quiscun de dits administradors tinga una de aquellas per tancar y obrir quan sie menester.

Ítem, que tot lo diner que procedirà de la devoció de dita confraria se dega recondir-se dins dita caixa de la qual no-s puga traure si no és per *servey* de dita capella y per obras de aquella.

Ítem, considerant los gastos que de ordinari se offerescan en dita casa y capella ultra dels ordinari per lo gran concurs de devots que per dicurs del any acuden en ella y que per suportar aquellas són necessarias las almoynas dels faels christians, prega à tots los confreres y confreresses que per amor de Déu y de dit gloriós Sant Salvi tingan a bé quant se assentaran en dita Confraria de donar dos sous barcelonesos de entrada y un sou després quiscun any.

Ítem, per a que més fàcilment y ab major comoditat pogan assentarse los confreres y confreresses, estatuhim y ordenam que los llibres de Rúbricas de dita Confraria estigan en mà y poder de dit capellà deservint dita capella.

Ítem, ordenam que dit [...] capellà dega aportar comte y rahó de tots los devots confreres y confreresses que se assentaran [...] y de las anyades que's pagaran y de les almoynes se faran en ella, a fi effecte de guardar-los per quan [...] la major part de aquells se troba en dita casa y capella pogan pendrets lo compte.

^{/157v}*Ítem*, com de ordinari poden succehir y moltes cosas, per la bona directió de aquellas [...] és precisa y necessària la conferència dels administradors y pabordes. Perçò estatuhim y ordenam que degan dits [...] congregar-se en dita capella per lo menos dues vegades en lo any, ço és, la segona festa de Cincogésima y lo dia de [...] Sant Salvi y per a fer la nominació de nous administradors.

Ítem, atenent que en ditas capella de Sant Salvi hi ha altre administració distincta de confraria *ab antico* per la molt particular devoció de dit [...] Sant augmentada, perçò declaram que les almoynes, tan de blat, vi, oli, offertoris y presentalles com de altres coses que se collectaran y aplegaran, tant en la present y altres dioseses com [...] en dita capella y casa, sian pròpies de dita capella y casa per los effectes fins assí observats, sens que per ningun temps los dits administradors o pabordes de dita Confraria pogan ni los sia lícit miscuir-se en aquellas.

Ítem, atenent que és de gran utilitat y conveniència per la conservació y manutenció de dita Confraria que los administradors y pabordes que per temps seran de aquella viscan y provescan en conformitat y bona correspondència, que *antes* de fer-se la electió dels dos administradors y pabordes, de dos en dos anys fahedora, que donan avís los administradors vells al dit [...] capellà y batlle de la intenció que tenen *acerca* dita electió.

Ítem, statuhim y ordenam que, feta dita electió [...] passada la octava de [...] Sant [...] Salvi, dits pabordes vells donar compte y rahó del per ells administrat de dita Confraria en lo [...] dit bienni als administradors y pabordes novament elegits en presència de dit [...] capellà deservint dita capella y no altrement.

Ítem, estatuhim y ordenam que sempre que aparega fer-se o ajustar altres noves ordinac[i]ons y estatuts per la bona directió de la [...] Confraria, no pogan aquells fer-se ni tingan sa forma y vigor que no seran de dita Confraria y las ordinacions fahedoras y confirmadas ^{/158r}per lo Il·lustríssim Señor Bisbe de Girona, qui en temps serà e o per son vicari general y official.

Quibus capitulis, ordinantibus sive decretis sic factus, statutis et ordinatis die 16 mensis octobris 1674 dominus Petrus Barril, en quiscun dret Doctor, etiam in spiritualibus et temporalibus vicarius generalis et officialis pro Illustrissimo et Reverendissimo, iuxta patre et domino Don Francisco Ildefonso de Balmaseda y Osorio, supplicatus per supradictus

Joannem Roca, presbyter ac xappellanus supradicta Capella Sancti Salvy, sibi facta eas et ea omnia et singula fiunt et quem ad modum in ei continet: approbant.

Presentata a me, nottario apostolico, Francisco Moreto.

Testes: reverendus Gabriele Crespi, quo scriba major curia ecclesiastica Gerundae, et Petro Rovira, piscator villa Sancti Felici Guixoleus.

ADG, Notularum (1672-1674) 134, 156r-158v.

Document n. 5. *Pro confraria Sancti Salvy in eius capella sita in parochia Sancti Michaelis de Cladells erecta* (Girona, 16 d'octubre de 1674)

De part del Illustríssim y Molt Reverent Señor Pere Barril, en drets doctor, vicari del Il·lustríssim y Reverendíssim Señor [Alfons de Balmaseda], a instància del reverent Joan Roca, prevere de Sant Salvi, bisbe y màrtir, construïda en lo terme y parròchia de Sant Miquel de Cladells del present bisbat de Gerona, notifica y fa saber com lo Eminentíssim Señor Paolutio Altieri, cardenal de Santa Isg[li]ésia romana, protector de la [...] Archiconfraternitat del Santíssim Cos de Jesuchrist en la Isglésia de Santa Ma(ria) de la Minerva de la ciutat de Roma, canònicament instituïda, y los demás administradors de dita Archiconfraernitat ajustant-se y adherint-se a moderació de la baix escrita agregatió y comunicatió del Thezor Celestial de la iglésia feta ab lletres perpètuament duradores dades en Roma als tres del mes de agost de l'any de [...] mil sis-cents setanta-tres en [...] lo any quart del pontificat de [...] pare Clement, per la divina providèntia Papa Dezè, vuy en la isglésia de Déu benaventuradament regnant, a dit Señor Vicari general per [...] Joan Roca, prevere deservint dita capella de Sant Salvi [...], exhibides y presentades, dits Eminentíssim Señor Cardenal Protector y administradors han agregadas y unida la Confraria sots invocació del gloriós Sant Salvi, bisbe y màrtir, en la sobredita sa capella instituïda y fundada a la Archiconfraternitat de Santa Ma[ria] de la Minerva [...] de Roma, canònicament instituïda y fundada ab tal que per dit Eminentíssim Señor Protector y administradors de aquella no fos primer concedida semblant gràcia a alguna altre Confraria en dita capella [...] en lo temps de la baix scritta concessió no fos agregada a alguna altre confraternitat. Axí, en virtut de la present, agregada y units pугan los confreres de dita Confraria de [...] Sant Salvi guanyar las mateixas indulgènties y espirituals gràtias a dita Archiconfraternitat del Santíssim Cos de Jesu Christ en la dita isglésia de Santa Maria de la Minerva de [...] Roma concedidas per la *feliz* recordatió de Paulo, Papa Quint, ab ses lletres apostòlicas dades en Roma en Sant Pere [...] a tres del mes de novembre [...] del mil sis-cents y sis y de seu pontificat lo any segon, les quals indulgènties y spirituals gràties foren [...] descrites y a la dita Archiconfraternitat del Santíssim Cos de Jesu Christ [...] expressament y precisament concedides en lo *modo* y forma següents:

Primo: Ha concedit Sa Santedat a tots los fahels christians, tan hòmens com dones, de qualsevol grau y condició sien, que lo primer die que se scriuran y assentaren a la dita Confreria, si emperò penedits y confessats, y lo Santíssim Sagrament de la eucharistia rebran, y los que per avant se assentaran o scriuran, indulgències plenària y remissió de [...] llurs pecats.

Ítem, als dits confreres y confrasses que [...] penedits y confessats y rebuda la sacra comunió assistiran en la professó fer acostumada tots anys en la octava de Corpus Christi y acompanyaran lo Santíssim Sagrament y allí pregaran a Déu per la pau y la concòrdia dels Prínceps christians, extirpatió de les heretgies, exaltació de Santa Mare Isgésia, indulgència plenària y remissió de [...] llurs pecats.

Ítem, als [...] confreres y confrasses que [...] penedits y confessats y rebuda la sacra comunió, pregant axí mateix per la pau y c[on]còrdia [...] y per estar impeditos no podran assistir en dita professó, indulgència plenària.

Ítem, als mateixos confreres y confrasses que en lo article de la mort, penedits y confessats rebran lo Santíssim Sagrament anomenant lo nom de Jesús ab la boca si podran y si no ab lo cor, indulgència plenària y remissió de tots llurs pecats.

Ítem, als dits confreres y confrasses que penedits y confessats y rebuda la sacra comunió en lo dia [...] del Corpus pregant com dalt està dit, set anys y altres tantes quarentenes de indulgència.

Ítem, als [...] confreres y confrasses que [...] penedits y confessats y rebuda la sacra comunió assistiran quiscun tercer diumenge del mes y en lo Dijous Sant en la professó del Santíssim Sagrament, y allí pregaran a Déu Nostre Señor com dalt està dit per la pau y la concòrdia [...], set anys y altres tantes quadrigenes de indulgència.

Ítem, a tots los fahels christians de hū y altre sexo encara que no sien adscrits en dita Confraria que assistiran a dita professó, dos-cents dies de indulgència.

Ítem, a dits confreres y confrasses que per lo *menos* contrits y confessats en lo dia de Dijous Sant acompanyaran la professó del [...] Sagrament, cent dies de indulgència.

Ítem, a dits confreres y confrasses que acompanyaran lo dit Santíssim Sagrament ab llum o sensa llum quan se aporta als malalts [...], sinch anys y altres tantes quadrigenes de indulgència, y als que impeditos dient la oració del *Pater noster* y *Ave Maria* pregant a Déu Nostre Señor com dalt està dit, cent dies de indulgència.

Ítem, a les dones que per justa causa no podran acompanyar lo Santíssim Sagrament, dient una vegada les oracions del *Pater noster* y *Ave Maria* pregant a Déu Nostre Señor per lo malalt, cent dies de indulgència.

Ítem, als dits confreres y confrasses que en lo Dijous Sant visitaran lo Monument ahon està reservat lo Sanctíssim Sagrament y allí pregaran a Déu Nostre Señor com dalt està dit per la pau y concòrdia [...], cent dies de indulgència y remissió de pecats com en dites lletres més llargament està contengut.

Dattum en Gerona, a 16 del mes de octubre [...] de 1674.

ADG, Lletres (1672-1674) 264, 251r-252v

Document n. 6. Llicència del vicari Pere Barril a la Confraria de Sant Salvi per a posar bací a les esglésies de la Selva (Girona, 17 d'octubre de 1674)

^{/252v} Nos, lo doctor Pere Barril, prevere vicari del Il·lustríssim [Alfons de Balmaseda], als nostres en Jesu Crist tots y sengles preveres, curats de las isglésies del present Bisbat de Gerona a qui les presents previndran:

Salut en lo Senyor com per part dels administradors i pabordes de la capella y casa de Sant Salvi ^{/253r} construhida dintra la parròquia de Sant Miquel de Cladells de dit

bisbat, particularment los de la comarca de la Selva [...], nos sie estat proposada la gran devotió que tots los pobles del present bisbat, particularment los de la comarca de la Selva, tenen a dit Sant y a dita casa y capella, y que molts de ells desitjan que en la iglésia de dita comarca hi haja bassí y acaptin pera que, com és de costum, mentre los divinals ofitis se celebraran pujan acaptar per la devotió de dit [...] Sant y en benefici de dita casa y capella [...], fossen servits concedir-los semblant llicència per a posar un bací a cada huna de ditas iglésias, y vist per nos fer la exposició molt y conforme a la rahó y atesa la molta devotió que hy ha en dita casa y capella y la freqüència de devots que en aquella acuden y los gastos que per discurs del any se offereixen a dits administradors y pabordes, donam facultat y llicència per a que sense incurs de alguna pena o censuras pujan y los sie lícit posar un bací en cada huna de ditas iglesias a fi y effecte de accaptar per dita devotió y [...] axí [...] anomenar alguna persona en cada hun de dits pobles per a que cuyde y procure almoynes ^{/253v} de dita devotió, ab lo que procuren, en quan los sie possible, esmersar-se en dit offici, que Déu, Nostre Señor, y de dit gloriós Sant Salvi tindran de premi de tan bona obra.

Gerona, als 17 del mes de octubre de 1674

ADG,Lletres (1672-1674) 264, 252r-253v.

Document n. 7. Manament dirigit y instruït al rector de Sant Martí de Riudarenes perquè no fassa las professons que sol fer una a Sant Salvi de Cladells y la altre en la capella de Nostra Senyora de Argimon, extensiva als rectors de Sils i Sant Martí de la Esparra i als domers de Santa Coloma de Farners i Massanet de la Selva (Girona, 26 d'abril i 17 de maig de 1715)

^{/219r}Nos, lo doctor prevere [Pere Pau] Mallol, canonge de la Santa Iglésia Catedral de Gerona, vicari en lo spiritual y temporal, general y offitial del Il·lustre y Reverent Señor Don Miquel Joan de Taverner y Rubí, per la gràcia de Déu y de la Santa Seu Apostòlica, bisbe de Gerona [...], al rector de la isglésia parroquial de Sant Martí de Riudarenes.

Salut en lo Señor. Com a nostra notícia haja [arribat] que en dita vostra parròquia se acostuma en molts anys fer dos professons desde dita isglesia, ço és, una a [...] Sant Salvi, de la parròquia de Sant Miquel de Cladells, y altre a la capella de Nostra Senyora de Argimon, construhides fora del terme de dita parròquia, les quals cerveixen poch en servey de Déu Nostre Señor, ans bé de dita se segueixen grans inconveniens: però, ab thenor de las presents, vos diem y manam que, sots pena de deu lliures y en subsidi de excomunicació major, de esta hora en avant no's fassan ditas professons a ditas capellas, ni a altres que són fora de dit terme de Riudarenes, sí empero en la capella de Nostra Senyora de Montcorp, situada en dit terme.

En fee de les quals cosas est dat en Gerona als 26 del mes de abril [...] de 1715.

Simile Rectorii parochia de Sils:

Et nimine faciat processori ad dictam Ecclesiam Sancti Salvii de Cladells dicto die expedit ex parte dictus vicarius espiritualis, male est.

Simile hebdommadary villae Sanctae Columbae de Farners:

Ut non faciat processionem ad ecclesiam Sanctae Barbarae neque Sancti Salvi, parroquia de Cladells. ^{/219v} *Expedit die XVII may MDCCXV ex parte vicarius general Mallol.*

Simile hebdommadarys et curatus villae de Masanet Silven:

Et nimine faciam professione ad capella Beatae Vergine Maria de Argimon, parocchia de la Esparra. Per primo dicto die expedit appared vicarius generalis Mallol.

Simile rectori et curati ecclesia Sancti Mariae de la Esparra:

Ut nimine faciat processionem ad ecclesia Sancti Salvis de Cladells. Expeditis proximo dicto die ex parte vicarius generalis Mallol.

ADG, Lletres (1711-1715) 273, 219r-v